

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri Işığında Türk Kamu Diplomasinin Yeni Yapısı

Erdem EREN¹

ÖZ

Literatürde ilk kez 1963 yılında ABD’de kullanılmaya başlayan kamu diplomasisi kavramı, 2000’li yıllarla birlikte kavramsal ve kurumsal olarak Türkiye’de de etkin olmaya başlamıştır. Bu bağlamda resmi, yarı resmi, kamu destekli ve sivil nitelikli birçok kurum ile kuruluş oluşturulmuş, teknik desteklerden insani yardımlara, kültürel faaliyetlerden dini hizmetlere kadar birçok alanda faaliyet göstermeyi sürdürmüşlerdir. 17 Nisan 2017 tarihinde yapılan anayasa değişikliği ve yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinden Türk Kamu Diplomasisi anlayışı da hukuki olarak etkilenmiştir. Anayasa değişikliği sonrasında Başbakanlık makamı kaldırılırken, Başbakanlığa bağlı birçok kurumun hukuki statüsü ve hiyerarşik üstü de değişmiştir. Ayrıca Kararnameler ile birçok kamu diplomasisi kurumunun görevi sona ermiş, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı gibi yeni bazı kurumlarda faaliyete başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Türk Kamu Diplomasisi, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı

New Structure of Turkish Public Diplomacy in the Light of Presidential Decree

ABSTRACT

For the first time in 1963 usage of the concept of public diplomacy began in the United States. In 2000s as a conceptual and institutional value in Turkey has started to be effective. In this context, many institutions including official, semi-official, publicly supported and civil institutions have been established, and have continued to operate in many areas ranging from technical supports to humanitarian aid, cultural activities and religious services. The constitutional amendment made on 17 April 2017 and the Turkish Public Diplomacy constitution, which was published by the Presidential Decrees, were also affected legally. While the Prime Minister's office was abolished after the constitutional amendment, the legal status and hierarchical top of many institutions affiliated to the Prime Ministry were changed. In addition, the Decree and many public diplomacy institutions have ceased to work and have started to operate in some new institutions such as Presidency Directorate of Communications and Public Diplomacy Department.

Keywords: Public Diplomacy, Turkish Public Diplomacy, Presidential Decrees, Presidency Directorate of Communications, Public Diplomacy Department.

¹ Beyaz Hareket Vakfı Genel Sekreteri, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek Lisans Mezunu, erdemeren2234@gmail.com, Orcid: 0000-0002-9891-1763.

Giriş

1. Kamu Diplomasisi Kavramı ve Türkiye’de Kamu Diplomasisinin Kavramsal ve Kurumsal Gelişimi

İnsanlık tarihinin yazılı dönemlerinin de öncesinde toplumlar ve devletler arasında savaşların bitirilmesi, barışın sağlanması ve ikili ilişkilerin daha sağlıklı bir mecrada yürütülmesi adına diplomasi en çok başvurulan yol olmuştur. Temsilciler, elçiler ve büyükelçilerin yanı sıra diplomatik misyonlarla sürdürülen diplomasi, varlığını günümüze kadar sürdürse de 20. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle popülerliğini kamu diplomasisinin ortaya çıkmasıyla giderek kaybetmeye başlamıştır. Özellikle küreselleşmenin artması, iletişim teknolojilerinin gelişmesinin yanı sıra devletler ve toplumlar arasındaki ilişkiler ile sorunların çeşitlenmesi diplomasiyi yetersiz kalmasına neden olmuş, bu süreçte diplomasiyi yanında kamu diplomasisi de ortaya çıkmıştır. Kamu diplomasisinin ortaya çıkmasındaki bir diğer önemli etken ise uluslararası ilişkilere hükümet dışı organizasyonlar, sivil toplum kuruluşları, uluslararası şirketler gibi yeni aktörlerin de katılmasıdır (Sancar, 2018: 1; Duffey, 2009: 325).

Literatürde kamu diplomasisi kavramı dünyada ilk kez 1963 yılında ABD’de Bilgi Servisi Müdürü (USIA – United States Information Agency) Edward Murrow tarafından kullanılmış olup, Murrow kavramı ilk kez şu şekilde diplomasiden farklı olarak açıklamıştır:

Kamu diplomasisinin geleneksel diplomasiden farkı sadece hükümetler ile değil aynı zamanda hükümet dışı bireyler ve organizasyonlarla da iletişim içerisinde olmasıdır. Ayrıca kamu diplomasisi faaliyetleri genellikle, özel Amerikalı bireyler ve organizasyonlar tarafından temsil edilen birçok farklı görüşü, ilave olarak da resmi hükümet görüşleri sunar (İnan, 2012: 63; Leonard, Stead ve Smewing, 2002: 1).

İlk olarak ABD’de kavramsal ve kurumsal olarak gelişmeye başlayan modern kamu diplomasisi anlayışı, 2000’li yıllarla birlikte Türkiye’de de etkisini göstermeye başlamıştır. Bu süreçte kamu diplomasisi hem kavramsal hem de kurumsal olarak hükümet mekanizması içerisinde önem kazanmıştır. 2002 yılı sonrasında özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi – AK Parti iktidarıyla kamu diplomasisi yeni bir dış politika doktrini ekseninde şekillenmiştir. Nitekim dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu’nun teorileri Türkiye’deki kamu diplomasisi anlayışının çerçevesini de büyük oranda belirlemiştir. Davutoğlu teorilerini yayınladığı “Stratejik Derinlik: Türkiye’nin Uluslararası Konumu” adlı kitabında, Türkiye’nin dış politika anlayışının Osmanlı tarihi birikimi ile Osmanlı coğrafyasına ve buradan kaynaklı stratejik ve

tarihi derinliğe, *jeostratejik* konum ile Osmanlı mirasına dayanması gerektiğini öne sürmüştür (Ekşi, 2014: 142).

Davutoğlu'nun yanı sıra İbrahim Kalın'da Türk kamu diplomasisi yaklaşımına politik ve akademik olarak katkı sunan bir diğer isim olmuştur. Kalın ilk olarak Türkiye'nin mevcut dış politika anlayışı çerçevesinde kendi tarihi ve coğrafyasıyla yeniden barışmaya başladığını dile getirmiştir. Kalın'a göre Türkiye Balkanlardan Orta Asya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada önemli bir güç potansiyeline sahiptir. Ona göre bu güç askeri, ekonomik ya da teknolojik üstünlükten daha çok tarih ve kültür derinliğinden kaynaklanan *soft power* yani yumuşak ya da ince güçtür. Bu gücün merkezinde ise Balkanlardan Orta Doğu'ya, Asya'dan Kuzey Afrika'ya kadar geniş coğrafyada ki birçok halkın ve etnik grubun ortak paylaştığı Osmanlı tecrübesidir. Bu temel üzerine inşa edilen mevcut Türk kamu diplomasisi ise Türkiye'nin birikimleriyle mevcut yaklaşımlarını harmanlayarak "Türkiye'nin yeni hikâyesinin" etkin ve kapsamlı bir şekilde dünya kamuoyuna anlatmaya gayret göstermektedir (Kalın, 2011).

2002 yılı sonrasında teorik olarak şekillenen Türk kamu diplomasisi anlayışı dönemin *konstrüktivist* yani yapısalcı dış politikası merkezinde kurumsal olarak da inşa edilmeye başlanmıştır. Nitekim bu doğrultuda dış politikanın aktif yürütücüsü Dışişleri Bakanlığı olmasının yanında kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordineli yürütülmesi amacıyla üst koordinasyon yapısı olarak 2010 yılında Başbakanlık düzeyinde bir ilk olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kurulmuştur (Ekşi, 2014: 184).

2002'den günümüze kadar gelinen süreçte modern kamu diplomasisi anlayışı ekseriyetinde dış politikada başta Balkanlar'dan Orta Doğu'ya, Orta Asya'dan Afrika'ya kadar birçok coğrafyada insani diplomasi, kültürel diplomasi, din diplomasisi, spor diplomasisi, eğitim diplomasisi, vatandaş diplomasisi, sağlık diplomasisi vb. diplomasi süreçlerinde;

- Kalkınma yardımları ve teknik destekler,
- Nakdi yardımlar ve insani yardımlar,
- Mimari restorasyon faaliyetleri,
- Siyasal iletişim,
- Kültür ve sanat etkinlikleri,
- Eğitimsel ve akademik faaliyetler,
- Dini hizmetler,
- Medya ve iletişim,

- Güvenlik ve askeri faaliyetler,
- Dış ekonomik ilişkiler gibi alanlarda faaliyetler yürüten resmi, yarı resmi ve sivil bir kamu diplomasisi mekanizması inşa edilmiştir.

Türk kamu diplomasisinin mevcut anlayışı çerçevesinde ilgili faaliyetleri ve diplomasi sürecini yürütmek amacıyla da;

- 1857 yılında Matbuat Müdürlüğü adıyla kurulan Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü,
- 2006'dan günümüze kadar sırasıyla kurulan Türkiye'nin Sesi Radyosu ve TRT Avrupa FM, www.trt-world.com.tr, TRT Şeş/TRT 6, TRT Avaz, TRT World, TRT Arapça (Ekşi, 2014: 227-228),
- Diyanet İşleri Başkanlığı Yurtdışı Türkler Daire Başkanlığı, Avrasya Ülkeleri Daire Başkanlığı, Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığı, Dinler ve Kültürlerarası İlişkiler Daire Başkanlığı, Müslüman Ülke ve Topluluklar Daire Başkanlığı (Karadağ, 2016: 233),
- Dış İşleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü, Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü, Diplomasi Akademisi Başkanlığı ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (Ekşi, 2014: 178-179),
- 2009 yılında kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı – AFAD (KDK, 2018),
- 1992 yılında kurulan 2005, 2008 ve 2011 yıllarında yapılandırılan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı – TİKA (Ekşi, 2014: 220),
- 2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı – YTB (Aydemir, 2016: 351),
- Kökü Selçuklu'ya kadar uzanan ve 1048 yılında kurulduğu belirtilen Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM, 2018: 3),
- 1984 yılında kurulan ve 2004 yılında yapılandırılan Toplu Konut İdaresi – TOKİ (Denek, 2017: 100),
- Türk Silahlı Kuvvetleri – TSK,
- 1933'de Hava Yolları Devlet İşletmesi İdaresi adıyla kurulup, 1956 yılında günümüzdeki adını alan Türk Hava Yolları – THY (Selçuk, 2015: 324),
- 2007 yılında kurulan Yunus Emre Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü – YEE (Ekşi, 2014: 205),

- 2016 yılında kurulan Türkiye Maarif Vakfı – TMV (TMV, 2018),
- 1975’te kurulan Türkiye Diyanet Vakfı - TDV (TDV, 2018),
- Kökü 1868’e dayanan 1877, 1935 ve 1947’de dönüşerek günümüzdeki adını alan Türk Kızılayı (Kızılay, 2018),
- 1920 yılında kurulan Anadolu Ajansı – AA (Çopur, 2012: 462), gibi resmi ve/veya yarı resmi kurumlar ya yeniden yapılandırılmış ya da inşa edilmiştir.

2. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle Türk Kamu Diplomasisinde Yapılan Güncel Değişiklikler

16 Nisan 2017 yılında yapılan anayasa değişikliği neticesinde Türkiye’de hükümet etme sisteminde değişikliğe gidilerek parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmiş, mevcut bu değişiklik Türkiye’de ki kamu diplomasisi mekanizmasını kurumsal olarak da değişikliğe uğratmıştır. Özellikle Başbakanlık makamının kaldırılmasından dolayı Başbakanlık hiyerarşisinde yer alan kurum ve kuruluşlar Cumhurbaşkanlığı hiyerarşisinde ilgili Bakanlıklara bağlanmıştır. Bu süreçte çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri yeni yapıyı tayin eden hukuki hükümler olmuştur.

Anayasa değişikliği öncesinde Başbakanlık hiyerarşisinde yer alan;

- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT),
- Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB),
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD),
- Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA),
- Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB),
- Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM),
- Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) gibi kurum ve kuruluşlar yeni sistemde Başbakanlık hiyerarşisinden Cumhurbaşkanlığı hiyerarşisine geçmiş, şu anda ki mevcut bakanlıklara bağlanmıştır.

Anayasa değişiklikleri ve neticesinde Türk kamu diplomasisi mekanizmasının resmi yani kamu nitelikli teşkilatlanması;

- T.C. Cumhurbaşkanlığı,
- T.C. Dışişleri Bakanlığı,

- T.C. İçişleri Bakanlığı,
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı,
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı,
- T.C. Milli Savunma Bakanlığı,
- Diğer merkezi idare kuruluşları gibi birçok kamu kurum ile kuruluşlarından meydana gelmiştir.

2.1. T.C. Cumhurbaşkanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

16 Nisan 2017 tarihli anayasa değişikliği sonrasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle Türk kamu diplomasinin hiyerarşik üstü Başbakanlığın kaldırılmasıyla Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı makamı olmuştur. Yeni değişikliklerle Cumhurbaşkanlık altında;

- Yeni kurulan T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve onun teşkilatında yer alan Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü yeni adıyla Basın ve Yayın Dairesi Başkanlığı, yeni görevlendirilen Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı,
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'yla ilgilendirilen Türkiye Radyo ve Televizyonu Kurumu (TRT),
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu,
- Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) Türkiye'nin kamu diplomasisine Cumhurbaşkanlığı'na bağlı olarak hizmet eden ve edecek kurum ve kuruluşlar olmuştur.

2.1.1. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

AK Parti hükümetinin dış politika ve kamu diplomasisi anlayışı çerçevesinde inşa ettiği kurumlar arasında en yeni kurum Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'dır. 24.7.2018 tarihli ve 30488 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 14'Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "İletişim Başkanlığı" kurulmuş ve görev tanımı ile teşkilatına yer verilmiştir². İletişim Başkanlığı genel olarak daha önce T.C. Başbakanlığına bağlı bir kurum olan Basın Yayın

² İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 14), Tarih: 27.07.2018 ve Sayı: 30488.

Enformasyon Genel Müdürlüğü – BYEGM'nin yerine kurulduğu, BYEGM'nin İletişim Başkanlığı'na dönüştüğü görülmektedir.

14'Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 5. maddesinde İletişim Başkanlığı teşkilatında yer alacak daire başkanlıklarına da yer verilmiş, Başkanlığın altında 8 daire başkanlığı kurulmuştur. Bu başkanlıklar;

- Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı,
- Basın ve Yayın Dairesi Başkanlığı,
- Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı,
- Tercüme Dairesi Başkanlığı,
- Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı,
- Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı,
- Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı,
- Hukuk Müşavirliği'dir.

Kararname ile kurulan 8 hizmet biriminin üçü ise doğrudan kamu diplomasisi amacı ve faaliyetleri ile görevlendirilmiştir. Bu birimler; Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı, Basın ve Yayın Dairesi Başkanlığı ve Tercüme Dairesi Başkanlığı'dır. İlgili birimler incelendiğinde Başbakanlık hiyerarşisinde görev yapan Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü – BYEGM'nin görevlerinin büyük oranda Kararnamenin 7. maddesiyle Basın ve Yayın Dairesi Başkanlığı'na aktarıldığı görülmektedir.

2.1.2. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Türkiye Radyo Televizyon Kurumu – TRT

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile TRT'nin hukuki ve hiyerarşik durumunda da değişikliğe gidilmiş, 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin Otuzsekizinci Bölümü ve 533. maddesiyle “tarafsız bir kamu tüzelkişiliğine sahip Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu”nun kurulduğu ifade edilmiştir³. Ayrıca 10.7.2018 tarih ve 30474 sayılı 3 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2. maddesi ve I. Cetvelinde TRT Genel Müdürü'nün Cumhurbaşkanı kararıyla atanacağı, II. Cetvelinde ise TRT Yönetim Kurulu Üyelerinin Cumhurbaşkanı onayıyla atanacakları ifade edilmiştir⁴. Son olarak

³ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4), Tarih: 15.07.2018 ve Sayı: 30479.

⁴ Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

24.7.2018 tarih 30488 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 2018/2 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle de TRT’nin Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı’na bağlandığı ifade edilmiştir⁵.

2.1.3. T.C. Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı sonrasında AK Parti hükümeti döneminde dış politika ve kamu diplomasisi anlayışı çerçevesinde inşa edilen en yeni kurumlardan bir diğeri de Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu’dur. Kurul 10.7.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 1’Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuştur⁶. Kurul özellikle yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarıyla ilişkilerin geliştirilmesi ve sorunların çözülmesi noktasında görevlendirilmiş, Kurula bu nedenle özellikle diaspora diplomasisi kapsamında kamu diplomasisi misyonu yüklenmiştir.

2.1.4. Diyanet İşleri Başkanlığı – DİB

Türkiye’nin kamu diplomasisi açısından din diplomasisinde etkin olan kurumlarının başında Diyanet İşleri Başkanlığı - DİB gelmektedir. Başkanlık 3 Mart 1924 tarihli ve 429 sayılı Kanun’la kurulmuş olup, mevcut teşkilat yapısına ise 1 Temmuz 2010 tarihli ve 6002 sayılı Kanun ile ulaşmıştır. DİB ile ilgili son ve güncel değişiklik ise 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin 37. maddesinin c fıkrasında yer alan DİB, Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar arasında sayılmıştır⁷.

2.2. T.C. Dışişleri Bakanlığına Bağlı Kuruluşlar

AK Parti hükümetinin dış politika ve kamu diplomasisi anlayışı Dışişleri Bakanlığının teşkilatlanmasına da yansımış, Bakanlık teşkilatının yeni dış politika doktrini çerçevesinde yapılandırılması gereği hissedilmiştir. Bu doğrultuda resmi gazete yayınlanan 6004 sayılı “Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” 13 Temmuz 2010 yılında yürürlüğe girmiş, Bakanlık bünyesinde 10 yeni birim açılmıştır. Bu birimler;

- Küresel ve İnsani Konular Genel Müdürlüğü,
- Çatışmayı Önleme ve Kriz Yönetimi Genel Müdürlüğü,
- Komşu Ülkelerle İlgili Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü,

⁵ Bakanlıklara Bağlı, İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile İlgili 2018/2 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, Tarih: 24.07.2018 ve Sayı: 30488.

⁶ Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

⁷ Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

- Uluslararası Hukuk Genel Müdürlüğü,
- Andlaşmalar Genel Müdürlüğü,
- Enformasyon Genel Müdürlüğü,
- Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü,
- Bilişim Teknolojileri Dairesi Başkanlığı,
- Tercüme Dairesi Başkanlığı,
- Diplomasi Akademisi Başkanlığı'dır (Ekşi, 2014: 178-179).

Yeni teşkilat kanunuyla kurulan 10 birim incelendiğinde özellikle Enformasyon Genel Müdürlüğü, Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü, Diplomasi Akademisi Başkanlığı ve Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanlığının kamu diplomasisi anlayışı çerçevesinde kurulduğu anlaşılmaktadır.

Enformasyon Genel Müdürlüğü ile ilgili son değişiklik 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin 141. maddesinde Müdürlüğün görev ve yetkilerine yer verilmiştir. Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürlüğü ile ilgili 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile de değişiklik yapılırken, Kararnamenin 142. maddesinde Müdürlüğün kamu diplomasisine uygun görev ve yetkileri sıralanmıştır⁸.

10.7.2018 tarih ve 30474 sayılı 3 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Diplomasi Akademisi ile ilgili hükümler de yer almış, Kararnamenin 2. maddesi ve II. Cetvelinde Diplomasi Akademisi Başkanının Cumhurbaşkanı onayıyla atanacağı ifade edilmiştir⁹. Ayrıca 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 149. maddesinde Diplomasi Akademisi Başkanlığının görev ve yetkileri de yeniden tanımlanmıştır.

Son olarak 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde T.C. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanlığı'na da yer verilmiş, Kararnamenin 147. maddesinde Başkanlığın görev ve yetkileri sıralanmıştır. Kararname ile Başkanlığa araştırma görevinin yanı sıra yabancı aktörlerle işbirliği yapma görevi de verilerek kamu diplomasisi misyonu da yüklenmiştir.

⁸ Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

⁹ Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

2.3. T.C. İçişleri Bakanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

T.C. İçişleri Bakanlığı da Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sunan kurum ve kuruluşların arasında yer almaktadır. Bakanlığın daha önce kamu diplomasisi alanında net bir misyonu bulunmamaktayken, 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile daha önce Başbakanlığa bağlı olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı – AFAD'ın Bakanlığa bağlanmasıyla T.C. İçişleri Bakanlığı da kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren bir kurum ve kuruluş haline dönüşmüştür¹⁰.

2.3.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı – AFAD

17 Haziran 2009 tarihli ve 27261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5902 numaralı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile Başbakanlığa bağlı bir teşkilat olarak AFAD kurulmuştur. AFAD ile ilgili son ve güncel değişiklik ise 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin İkinci Bölümü ve 30. maddesiyle İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuştur. Kısacası daha önce Başbakanlık teşkilatı altında faaliyet gösteren AFAD, böylelikle İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. Ayrıca 10.7.2018 tarih ve 30474 sayılı 3 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2. maddesi ve I. Cetvelinde AFAD Başkanının Cumhurbaşkanı kararıyla, II. Cetvelinde AFAD Başkan Yardımcılarının ise Cumhurbaşkanı onayıyla atanacağı ifade edilmiştir¹¹.

2.4. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı da T.C. Cumhurbaşkanlığı ve T.C. Dışişleri Bakanlığı'ndan sonra Türkiye'nin kamu diplomasisi yaklaşımına hizmet eden en önemli kurum ve kuruluşlardan biridir. Bakanlık mevcut hizmet birimlerinin yanı sıra 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile daha önce T.C. Başbakanlığı'na bağlı olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı – TİKA, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı – YTB ve Vakıflar Genel Müdürlüğü – VGM'nin Bakanlığa bağlanması sonrası Türk kamu diplomasisi mekanizmasını yürüten en etkili kamu kurum ve kuruluşlarından biri haline dönüşmüştür.

¹⁰ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4), Tarih: 15.07.2018 ve Sayı: 30479.

¹¹ Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

2.4.1. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Hizmet Birimleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye'nin kamu diplomasisi mekanizmasına katkı sunan aktörlerden biridir. Bakanlığın merkez teşkilatında yer alan birçok hizmet birimi aktif olarak kamu diplomasisi misyonunu yerine getirmekte olup, bu hizmet birimlerinin görev ve yetkileri 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde yer verilmiştir¹². Kararnamede de yer aldığı üzere özellikle Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Sinema Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü ile Tanıtma Genel Müdürlüğü Türkiye'nin kamu diplomasisi yaklaşımı doğrultusunda faaliyet göstermektedir.

2.4.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı – TİKA

SSCB'den ayrılarak bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri ile güçlü bir işbirliği geliştirmek amacıyla 1992 yılında kurulan TİKA, 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ilk olarak Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermiş, 1999 yılında yayımlanan Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile de Başbakanlığa bağlanmıştır. 2001 yılında ise 4668 Sayılı “Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile teşkilat kanunu yayımlanmıştır. Bu kanun ile yapılandırılan TİKA teknik yardım kuruluşu vasfının yanı sıra sosyo-kültürel faaliyetler yürüten bir kuruma dönüşmüştür (Ekşi, 2014: 220). 2005 ve 2008 yıllarında yayınlanan iki genelge TİKA'nın çalışma çerçevesini de büyük oranda belirlemiştir. Bu genelgeler; 20 Nisan 2005 tarihli “Yurt Dışına Yapılan Teknik Yardımların Envanterinin Tutulması ve Uygulamanın Koordinasyonu konulu 2005/11 Genelge ile 5 Temmuz 2008 tarihli “Yurt Dışındaki Kültür Varlıklarımızın Restorasyonu” konulu 2008/15 Genelgesidir (Aydemir, 2016: 339). Yine 24 Ekim 2011 tarihli 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile TİKA'nın adı “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı” olarak değiştirilmiş, esnek ve daha hızlı karar alabilen bir yapı tahsis edilmiştir (TİKA, 2018).

TİKA ile ilgili son ve güncel değişiklik ise 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin Otuzyedinci Bölümü ve 521. maddesiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı kurulmuştur¹³. Kısacası daha önce Başbakanlık teşkilatı altında faaliyet gösteren TİKA, böylelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlanmıştır. Ayrıca 10.7.2018 tarih ve 30474

¹² Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

¹³ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4), Tarih: 15.07.2018 ve Sayı: 30479.

sayılı 3 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2. maddesi ve I. Cetvelinde TİKA Başkanının Cumhurbaşkanlığı kararıyla, II. Cetvelinde ise TİKA Başkan Yardımcılarının Cumhurbaşkanlığı onayıyla atanacağı ifade edilmiştir¹⁴. 4 No’lu Kararnamenin 522. maddesinde ise TİKA’nın görevleri maddeler halinde sıralanmıştır.

2.4.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı – YTB

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 24 Mart 2010’da Başbakanlığa bağlı olarak 5978 sayılı “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile kurulmuş kurumlardan biridir. YTB ile ilgili son ve güncel değişiklik ise 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin Ellibirinci Bölümü ve 735. maddesiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı kurulmuştur¹⁵. Kısacası daha önce Başbakanlık teşkilatı altında faaliyet gösteren YTB, böylelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlanmıştır. Ayrıca 10.7.2018 tarih ve 30474 sayılı 3 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2. maddesi ve I. Cetvelinde YTB Başkan ve Başkan Yardımcılarının Cumhurbaşkanlığı kararıyla atanacağı ifade edilmiştir¹⁶. 4 No’lu Kararnamenin 732. maddesinde ise Başkanlığın amaçlarına maddeler halinde yer verilmiştir.

2.4.4. Vakıflar Genel Müdürlüğü – VGM

Türkiye’de kökleri Selçuklu’ya kadar dayanan kurumların başında vakıf kurumu gelmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün kuruluşu resmi web sayfasına göre 1048 yılı olarak verilmektedir. Müdürlüğün de hukuki ve hiyerarşik durumu Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde ele alınmıştır. Müdürlük ile ilgili değişiklik ise 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin Kırkdokuzuncu Bölümü ve 692. maddesiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuştur¹⁷. Kısacası daha önce Başbakanlık teşkilatı altında faaliyet gösteren

¹⁴ Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

¹⁵ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4), Tarih: 15.07.2018 ve Sayı: 30479.

¹⁶ Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

¹⁷ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4), Tarih: 15.07.2018 ve Sayı: 30479.

VGM, böylelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlanmıştır. Kararnamenin 693. maddesinde VGM'nin görevlerine de yer verilmiştir.

2.5. Çevre ve Şehircilik Bakanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sunan kurum ve kuruluşların arasında yer almaktadır. Bakanlığın daha önce kamu diplomasisi alanında net bir misyonu bulunmamaktayken, 15.7.2018 tarih ve 30479 sayılı 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile daha önce Başbakanlığa bağlı olan Toplu Konut İdaresi Başkanlığı – TOKİ'nin Bakanlığın görev alanında yer almasıyla T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren bir kurum ve kuruluş haline gelmiştir.

2.5.1. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı – TOKİ

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleriyle ilgili yapılan araştırmalarda ve literatürde büyük oranda yer verilmese de Toplu Konut İdaresi Başkanlığı - TOKİ de Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkıda bulunan kurumlardan biridir (Eren, 2017: 42). Merkezi idarede kentsel dönüşümü sağlamak ve toplu konut uygulamaları yapmak amacıyla 1984 yılında 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı kurulmuş, 2004 yılında 802 sayılı Başbakanlık kararıyla ise Toplu Konut İdaresi doğrudan Başbakanlığa bağlı bir kuruluş olarak görevlendirilmiştir (TOKİ, 2018).

TOKİ ile ilgili son ve güncel değişiklik ise 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin Üçüncü Bölümünde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yer alırken Bakanlığın görevlerini belirten 97. madde ve devamındaki maddelerde TOKİ de Bakanlığın birimleri ve görev alanında sayılmış ve TOKİ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlanmıştır¹⁸. Ayrıca 10.7.2018 tarih ve 30474 sayılı 3 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2. maddesi ve I. Cetvelinde TOKİ Başkanının Cumhurbaşkanı kararıyla, II. Cetvelinde ise TOKİ Başkan Yardımcılarının Cumhurbaşkanı onayıyla atanacağı ifade edilmiştir¹⁹.

¹⁸ Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

¹⁹ Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

2.6. Milli Savunma Bakanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

Türkiye'nin kamu diplomasisine katkı sunan kurumların arasında diğer siyasi, ekonomik, insani yardım, medya vb. faaliyetler gösteren kurumlardan farklı olarak Türk Silahlı Kuvvetleri - TSK gelmektedir. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle TSK'ya yönelik de düzenlemeye gidilmiştir.

2.6.1. Türk Silahlı Kuvvetleri – TSK

10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Onbirinci Bölümü Milli Savunma Bakanlığına ait olup, Kararnamenin 337. maddesinde Bakanlık teşkilatına yer verilmiş, “Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları” bu teşkilat hiyerarşisinde yer almıştır²⁰. Bu düzenleme kapsamında Türk Silahlı Kuvvetleri Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren bir kurumdur.

2.7. Vakıf ve Dernek Statüsündeki Kuruluşlar

Türk kamu diplomasisi mekanizması içerisinde; T.C. Cumhurbaşkanlığı, T.C. Dışişleri Bakanlığı, T.C. İçişleri Bakanlığı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve T.C. Milli Savunma Bakanlığı ve bağlı kamu nitelikli merkezi idareye bağlı kurum ile kuruluşların dışında faaliyet gösteren vakıf ve dernek statüsündeki kurum ve kuruluşlarda mevcuttur. Bunlar; Yunus Emre Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü – YEE ve Türkiye Maarif Vakfı – TMV'dir.

2.7.1. Yunus Emre Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü - YEE

Türkiye'nin kültür diplomasisi uygulaması adına görevli olarak kurulan ilk kurumu Yunus Emre Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü - YEE' dir. Enstitünün kuruluşu 5 Mayıs 2007 tarihli 5653 sayılı Kanuna dayanmakta olup, Enstitü tam olarak 2009 yılında faaliyet geçmiştir. Yunus Emre Vakfı ve YEE ile ilgili son ve güncel değişiklik ise 10.7.2018 tarih ve 30474 sayılı 3 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin 2. maddesi ve I. Cetvelinde Yunus Emre Vakfı'nın Mütevelli Heyeti Üyelerinin Cumhurbaşkanı kararıyla atanacağı ifade edilmiştir²¹.

²⁰ Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

²¹ Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

2.7.2. Türkiye Maarif Vakfı – TMV

Türkiye Maarif Vakfı, “kültür ve medeniyet etkileşimini ortak iyi’ye ulaştıracak bir yol olarak gören Türkiye’nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısı” sloganıyla kurulmuş bir Vakıf’tır. Vakıf, 17.06.2016 tarihli 6721 sayılı Kanun ile kurulmuş ve yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Milli Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluş konumundadır.

Türkiye Maarif Vakfı ile ilgili son ve güncel değişiklik ise 10.7.2018 tarih ve 30474 sayılı 3 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmış, Kararnamenin 2. maddesi ve I. Cetvelinde Türkiye Maarif Vakfı’nın Mütevelli Heyeti Üyelerinin Cumhurbaşkanı kararıyla atanacağı ifade edilmiştir²².

2.8. Diğer Resmi ve Kamu Destekli Kurum ve Kuruluşların Güncel Durumu

Türk kamu diplomasisi mekanizması içerisinde kamu yani resmi nitelikli merkezi idareye bağlı Cumhurbaşkanlığı hiyerarşisinde yer alan kurum ve kuruluşların ve kamu destekli vakıf ve dernek statüsündeki kurum ve kuruluşların dışında bazı resmi ve kamu destekli kurum ve kuruluşların güncel hukuki ve hiyerarşik durumlarını da incelemek gerekmektedir. Bu kapsamda incelenecek kurum ve kuruluşlar ise; Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK), Anadolu Ajansı (AA), Türk Kızılayı, Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), Türk Hava Yolları (THY)’dir. Bu kurum ve kuruluşlardan daha önce Başbakanlık hiyerarşisinde yer alan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü’nün görevi sona ererken, diğer kurum ve kuruluşlarla ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde herhangi bir düzenlemeye yer verilmeyerek mevcut hukuki ve hiyerarşik durumları devam ettirilmiştir.

2.8.1. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü – KDK

Türkiye’de modern kamu diplomasisi anlayışına uygun olarak bir kurumun oluşturulması ancak 2010 yılında mümkün olabilmiş, 2010 yılında bu doğrultuda kurulan ilk kurum ise “Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü” olmuştur. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü 30 Ocak 2010 tarihli ve 27478 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2010/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığına bağlı olarak kurulmuştur. KDK’nın görevi 08.08.2018 tarihi itibarıyla son bulmuş, 24.7.2018 tarihli ve 30488 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 14’Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile “İletişim Başkanlığı” kurulmuş Başkanlık

²² Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 3), Tarih: 10.07.2018 ve Sayı: 30474.

teşkilatında yer alan “Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı’nın” KDK’nın görevini yerine getireceği belirtilmiştir²³.

2.8.2. Türk Hava Yolları – THY

Türk kamu diplomasisinde özellikle dış ekonomik ilişkilerdeki faaliyetleriyle önemli katkılarda bulunan kurumların başında 1933’te Hava Yolları Devlet İşletmesi İdaresi altında kurulan ve 1956 yılında şu anki adını alan Türk Hava Yolları - THY gelmektedir (Selçuk, 2015: 328). THY’nin ortaklık yapısında ise pay sahipleri; Türkiye Varlık Fonu (A Grubu Nama, %49,12), T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (C Grubu Nama, %0,01) ile Halka Açık A Grubu (%50,88)’dir²⁴. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde THY ile ilgili bir hükme yer verilmezken, şirketin mevcut hukuki statüsü sürdürülmüştür.

2.8.3. Türkiye Diyanet Vakfı – TDV

Türkiye Diyanet Vakfı da din diplomasisi ve insani diplomasi alanında Türkiye’nin kamu diplomasisine katkı sunan kamu destekli vakıf ve dernek statülü kurum ile kuruluşlarından bir diğeridir. Vakıf 13 Mart 1975’de kurulmuş, Türk Medeni Kanununda değişiklik yapan 903 sayılı Yasayla özel hukuk tüzel kişiliği kazanan bir Vakıf olmuştur. Vakfa 1977’de Bakanlar Kurulu Kararı ile vergi muafiyeti, 2005 yılında ise izin almadan yardım toplayabilen kuruluş statüsü tanınmıştır. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde TDV ile ilgili bir hükme yer verilmezken, vakfın mevcut hukuki statüsü sürdürülmüştür.

2.8.4. Türk Kızılayı

Türkiye’de din diplomasisi ve insani diplomasi alanlarında kamu diplomasisi faaliyeti yürüten ve kuruluşu oldukça eski tarihlere dayanan kurumların başında Türk Kızılayı ya da Türkiye Kızılay Derneği gelmektedir. Kızılay;

- 11 Haziran 1868’de ilk olarak “Mecruhin ve Mardayı Askeriyeye İmdat ve Muavenet Cemiyeti” yani “Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti” kurulmuş,
- 1877’de “Osmanlı Hilaliahmer Cemiyeti”, Cumhuriyetle birlikte “Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti”,
- 1935 yılında “Türkiye Kızılay Cemiyeti”,

²³ İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 14), Tarih: 27.07.2018 ve Sayı: 30488.

²⁴ Türk Hava Yolları (THY), Ortaklık Yapısı ve Oy Hakları, <http://investor.turkishairlines.com/tr/thy-anonim-ortakligi/ortaklik-yapisi>, Erişim Tarihi: 4.11.2018.

- 1947 yılında ise “Türkiye Kızılay Derneği” adlarıyla faaliyet göstermiştir (Karadağ, 2016: 225).

Türk Kızılayı hukuki statüsü itibariyle Dernek olsa da, tüzüğünde yer alan hükme göre; “Türkiye Cumhurbaşkanının yüksek himayeleri altındadır”. Bu statüsü ile Türk Kızılayı resmi nitelikli ve özerk bir insani diplomasi aktörüdür (Battır, 2017: 141). Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Türk Kızılayı ile ilgili de bir hükme yer verilmezken, Derneğin mevcut hukuki statüsü sürdürülmüştür.

2.8.5. Anadolu Ajansı – AA

Türkiye’nin kamu diplomasisinde özellikle medya diplomasisinde en etkili kurumlarının başında TRT’den sonra Anadolu Ajansı gelmektedir. Kısaca AA, ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösteren bir ajans olarak ülkemizin dış haberlerinin oluşumunda ana kaynaklardan birini oluşturmaktadır (Çopur, 2012: 462). Anadolu Ajansı’nın kuruluşu Cumhuriyetin de öncesine dayanmakta olup, Ajans daha TBMM bile açılmadan 17 gün önce 6 Nisan 1920’de kurulmuş, resmi niteliği ise 1925’te anonim şirket haline getirilmiştir (Ünal, 2016: 156). Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Anadolu Ajansı (AA) ile ilgili bir hükme yer verilmezken, şirketin mevcut hukuki statüsü korunmuştur.

3. Sonuç ve Değerlendirme

Diplomasi hem yazılı dönemin hem de yazılı döneminde öncesinde devletler ve toplumlar arasında ilişkilerin barışçıl çerçevede yürütülmesi ve geliştirilmesinde etkin olan en önemli kavram olarak süregelmiştir. Diplomasinin devletten devlete resmi çerçevede işler bir süreç olması ve kapsamının formal yapılar çerçevesinde sınırlı olması yüzyıllar geçtikçe eksikliklere neden olmuştur. Kronolojik olarak yazının icadını, basılı ve görsel türlü iletişim teknolojileri takip etmiş bunun yanında diplomasi aktörlerine devlet dışı aktörler de eklenmiştir. İletişim teknolojilerinin gelişmesi, devletler ve toplumlar arasındaki ilişkiler ile sorunların çeşitlenmesi neticesinde diplomasinin devletten devlete diplomatlar ve dış misyonlarla yürütülmesi yetersiz hale gelmiştir.

Nitekim kamu diplomasisi bu ihtiyaçlara binaen 1960’lı yıllarda ilk olarak ABD’de ortaya çıkmış, 2000’li yıllarla birlikte modern anlamda Türkiye’de de kurumsal ve kavramsal olarak tartışılmaya ve uygulanmaya başlamıştır. Kamu diplomasisinin devletten devlete, devletten topluma ve toplumdan topluma uygulanabilir oluşu, onu kavramsal ve kurumsal olarak daha

ilgi çekici yapmıştır. Nitekim günümüz uluslararası ilişkilerinde kamu diplomasisi çerçevesinde devletlere bağlı kurumların yanında, uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları, medya organları, uluslararası şirketler gibi aktörler başta kültürel ilişkilerden ekonomik ilişkilere kadar birçok alanda giderek etkin olmuşlardır.

Türkiye’de kamu diplomasisi alanındaki uluslararası gelişmelere ilgisiz kalmamış resmi, yarı resmi, kamu destekli ve sivil birçok kamu diplomasisi aktörünün katılımıyla kamu diplomasisi mekanizması ve anlayışıyla diplomaside başta Balkanlar ve Orta Doğu olmak üzere birçok coğrafyada etkin olmaya çalışmaktadır.

Türkiye’de kamu diplomasisi anlayışı kavramsal ve kurumsal olarak modern anlamda büyük oranda 2000’li yıllarla birlikte inşa edilmeye başlamış olup, 17 Nisan 2017 tarihli anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesi ve devamında yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile anlayışın hem mekanizmasının hem de kurumların hukuki statülerinin değişmesinde büyük etkiye neden olmuştur. Özellikle Başbakanlık makamının kaldırılması sonrasında kamu diplomasisi faaliyeti yürüten birçok kurum ile kuruluşun hukuki statüsü ve hiyerarşik konumu değişmiştir.

Kurumun Adı	Anayasa Değişikliği Öncesi Bağlı Olduğu Kurum	Anayasa Değişikliği Sonrası Bağlı Olduğu Kurum
Türkiye Radyo Televizyon Kurumu - TRT	Başbakanlık	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
Diyanet İşleri Başkanlığı - DİB	Başbakanlık	Cumhurbaşkanlığı
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı – AFAD	Başbakanlık	İçişleri Bakanlığı
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı – TİKA	Başbakanlık	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı – YTB	Başbakanlık	Kültür ve Turizm Bakanlığı

Vakıflar Genel Müdürlüğü – VGM	Başbakanlık	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Toplu Konut İdaresi Başkanlığı – TOKİ	Başbakanlık	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Türk Silahlı Kuvvetleri – TSK	Genelkurmay Başkanlığı	Milli Savunma Bakanlığı

Tablo 1: Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri Hukuki Statüsü ve Hiyerarşik Üstü Değişen Kurum ve Kuruluşlar

17 Nisan 2017 tarihli anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesi ve devamında yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile hukuki statüsü değiştirilip hiyerarşik üstü değişen kurumların yanında yeni oluşturulan ve/veya görevi sonlandırılan ya da adı değiştirilen kamu diplomasisi kurum ile kuruluşları da mevcuttur.

Kurumun Adı	Hukuki Statüsü
Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı	14’Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulmuştur.
Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu	1’Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulmuştur.
Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü - BYEGM	14’Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle görevi son bulmuş, faaliyetleri Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Basın ve Yayın Dairesi Başkanlığına devredilmiştir.
Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü - KDK	08.08.2018 tarihi itibariyle görevi son bulmuş, faaliyetleri Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığına devredilmiştir.

Tablo 2: Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri İle Hukuki Statüsü Değiştirilen, Yeni Oluşturulan ve/veya Görevi Sonlandırılan Kurum ve Kuruluşlar

Türkiye’deki kamu diplomasisi anlayışının kavramsal ve kurumsal yapısı Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri öncesi ve sonrası ile karşılaştırıldığında ortaya çıkan temel ve ortak husus Türk kamu diplomasisi mekanizmasının çok başlı yapısıdır. Kararnamelerle birlikte oluşturulan yeni

kurum ve kuruluşlarda dikkate alındığında Cumhurbaşkanlığı merkezi birimleri dâhil olmak üzere 5 Bakanlığın ve bağlı kuruluşlar ile diğer resmi, yarı resmi, kamu destekli ve sivil kurum ve kuruluşların kamu diplomasisinde etkinliğini sürdürdüğü görülmektedir. Bu çok başlı yapının arz ettiği en temel ihtiyaç ise ortak ve çatı bir kurumun varlığıdır.

Bugün Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine kamu/resmi ve yarı özerk/özerk/sivil nitelikte birçok kurum ve kuruluşlar katkı sağlamaktadır. Türk kamu diplomasisinde bu kadar çok aktör yer almasına rağmen, yeterli verimin alındığını söylemek çok da mümkün değildir. Bu nedenle Türkiye'nin kamu diplomasisi mekanizmasının bütüncül ve kolektif bir anlayışla yapılandırılması büyük önem arz etmektedir.

Tüm bunlar göz önüne alındığında ilk olarak Türk kamu diplomasisinde koordinasyonu sağlamak amacıyla ortak ve çatı bir kurumun ihtiyacı net olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda dünyadaki diğer örneklerde incelenmelidir. Örneğin; ABD'de Dışişleri Bakanlığı'na bağlı bir Kamu Diplomasisi Dairesi mevcut olup, kamu diplomasisi faaliyetlerinin tek elden yürütülmesi hususunda örnek teşkil etmektedir (Erzen, 2012: 39).

Türkiye'de de benzer şekilde Cumhurbaşkanlığına bağlı bir İletişim Başkanlığı kurulmuş, Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı ise alt bir birim olarak teşkilatlanmıştır. Ancak bu durum koordinasyon eksikliğini giderecek bir düzenleme olarak görülmemektedir. Türkiye'nin kamu diplomasisi mekanizmasının tek bir çatı altında organizasyonunun sağlanması ihtiyacı halen sürmektedir. Bu nedenle tek bir çatı kuruluş oluşturularak, kamu diplomasisi alanın çalışma yapan kurum ve kuruluşlar ya bu çatı kuruluşun altında teşkilatlanmalı ya da koordinatörler atamalıdır. Bu çatı kuruluş altında coğrafi bölgeler esasında daireler meydana getirilerek çalışma alanlarına göre de alt birimler inşa edilmelidir. Bu kapsamda kurumların faaliyetleri kolektif bir metotla yürütülmelidir.

Çatı bir kurum ihtiyacının yanı sıra Türk kamu diplomasisi kuruluşlarının görev tanımları ve faaliyetleri ekseninde de bazı eksikler ve hatalarda dikkat çekmektedir. Hem bu eksiklik ve hataların giderilmesi hem de bazı yeni adımların atılması Türkiye'nin hem genel kamu diplomasisinde önemli ve olumlu bir *revizyonu* sağlayacak hem de küresel ölçekte etkin bir Türk kamu diplomasisinin inşasını hızlandıracaktır.

4. Kaynakça

- Aydemir, E. (2016). *Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Battır, O. (2017). *İnsani Diplomasi Teoriden Pratiğe: Türk Dış Politikasının Yeni Aracı*. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Çopur, H. (2012). Günümüz Türk Dış Politikasında Türk Medyasında Dış Habercilik. E. Efegil, & R. Kalaycı (Der.), *Dış Politika Teorileri Bağlamında Türk Dış Politikasının Analizi*, Cilt 1, Ankara: Nobel Yayın, 457-475.
- Denek, S. (2017, Ağustos). Türkiye'nin Konut Politikaları ve Toplu Konut İdaresi Uygulamaları. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 91-107.
- Duffey, J. (2009). "How Globalisation Became U.S. Public Diplomacy at he End of the Cold War", *Handbook of Public Diplomacy*. N. S. (Eds.), New York: Routledge.
- Ekşi, M. (2014). *Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası*. Ankara: Siyasal Kitap.
- Eren, E. (2017). Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi Örneği. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2 (1): 36-49.
- İnan, E. (2012). Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Eksenini. A. Özkan, & T. E. Öztürk (Der.), *Kamu Diplomasisi*, İstanbul: TASAM Yayınları, 63-71.
- Kalın, İ. (2011). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*. <https://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/20> [25 Nisan].
- Karadağ, H. (2016). *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi*. Ankara: Nobel Yayın.
- KDK. (2018). *Afetlerde Türkiye'nin ortak gücü: AFAD*. <https://kdk.gov.tr/haber/afetlerde-turkiyenin-ortak-gucu-afad/477> [13 Mayıs].
- Kızılay. (2018). *Kurumsal: Mali Bilgiler*. <https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/mali-bilgiler> [30 Nisan].
- Leonard, M., Stead, C., & Smewing, C. (2002). *Public Diplomacy*. London: Foreign Policy Center.

- Sancar, G. A. (2018). *Kamu Diplomasisinde "İlişki İnşa Etme" Söylemi*. <http://kamudiplomasisi.org/demo/images/stories/aslisancar.pdf> [24 Şubat].
- Selçuk, O. (2015). Bir Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Türk Hava Yolları. M. Şahin, & B. S. Çevik (Der.), *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*, Ankara: Nobel Yayın, 321-365.
- TDV. (2018). *Hakkımızda: Türkiye Diyanet Vakfı*. <https://www.tdv.org/tr-TR/site/icerik/hakkimizda-1038> [2 Mayıs].
- TİKA. (2018). *Tarihçe*. <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222> [25 Nisan].
- TMV. (2018). *TMV Kanunu*. <https://turkiyemaarif.org/page/12-tmv-kanunu-11> [2 Mayıs].
- TOKİ. (2018). *Kuruluş ve Tarihçe*. <http://www.toki.gov.tr/kurulus-ve-tarihce> [3 Mayıs].
- Ünal, U. (2016). *Kamu Diplomasisi Kalkınma Yardımları ve Algı Araştırması Çerçevesinde*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- VGM. (2018). *Kurumsal Tarihçe*. <https://www.vgm.gov.tr/kurumsal/tarih%C3%A7e/tarihte-vak%C4%B1flar> [6 Mayıs].